

**ESNAF VE SANATKÂRLAR
BÜLTENİ
OCAK 2025**

İçindekiler

1. ESNAF VE SANATKÂRLAR MESLEK KURULUŞLARI.....	3
1.1 Esnaf ve Sanatkâr Sayıları ve Meslek Kuruluşu Verileri.....	3
1.2 Tescil ve Terkin Bilgileri	7
1.3 Mutabakat Komitesi Kararları	12
2. ESNAF VE SANATKÂRLARA KULLANDIRILAN KREDİ VERİLERİ	13
2.1 Yıllar İtibariyle Esnaf ve Sanatkârlara Kullanılan Faiz İndirimli Krediler	13
2.2 Sıfır Faizli Kredilere İlişkin Veriler	14
2.3 Yatırım Kredilerine İlişkin Veriler	15
2.4 Deprem Bölgesinde Kullanılan Krediler	15
2.5 2025 Yılı Genel Görünüm	16
3. ESNAF VE SANATKÂRLAR DIŞ TİCARET VERİLERİ	18
3.1 Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) Göre İhracat ve İthalat	20
3.2 Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre İhracat ve İthalat	21
3.3 Teknoloji Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat.....	22
3.4 Ülkelere Göre İhracat ve İthalat	23
3.5 Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi (BGB) Aracılığıyla İhracat	23
3.6 2025 Yılı Mevcut Durum	24

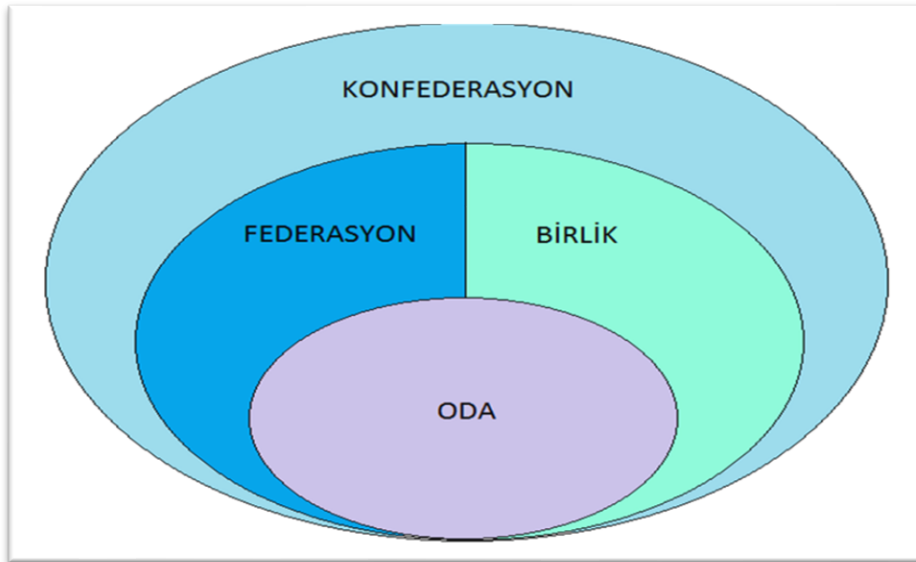
1. ESNAF VE SANATKÂRLAR MESLEK KURULUŞLARI

5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanununa tabi kamu kurumu niteliğine haiz tüzel kişiliği olan ve Bakanlığımız gözetim ve denetiminde bulunan esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşları; oda, birlik, federasyon ile Konfederasyondan oluşmaktadır.

Meslek kuruluşları arasında yer alan odalar il ve ilçelerde Bakanlığımız izni ile kurulmakta olup kurulan odalar her ilde bulunan birliklere üye olmakta, ayrıca odalar, kurulmuş ise ihtisas alanlarına uygun federasyonlara üye olmaktadır. Nihayetinde birlikler ve federasyonların ise Konfederasyona üye olmaları gerekmektedir.

Buna göre, ülke genelinde 2.985 oda, her ilde bir, İstanbul ilinde ise iki adet olmak üzere 82 birlik, 13 federasyon ve çatı kuruluş olarak Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu faaliyet göstermekte olup meslek kuruluşlarının örgütlenme şeması, Şekil-1’de gösterilmiştir.

Şekil-1. Esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşları örgütlenme şeması

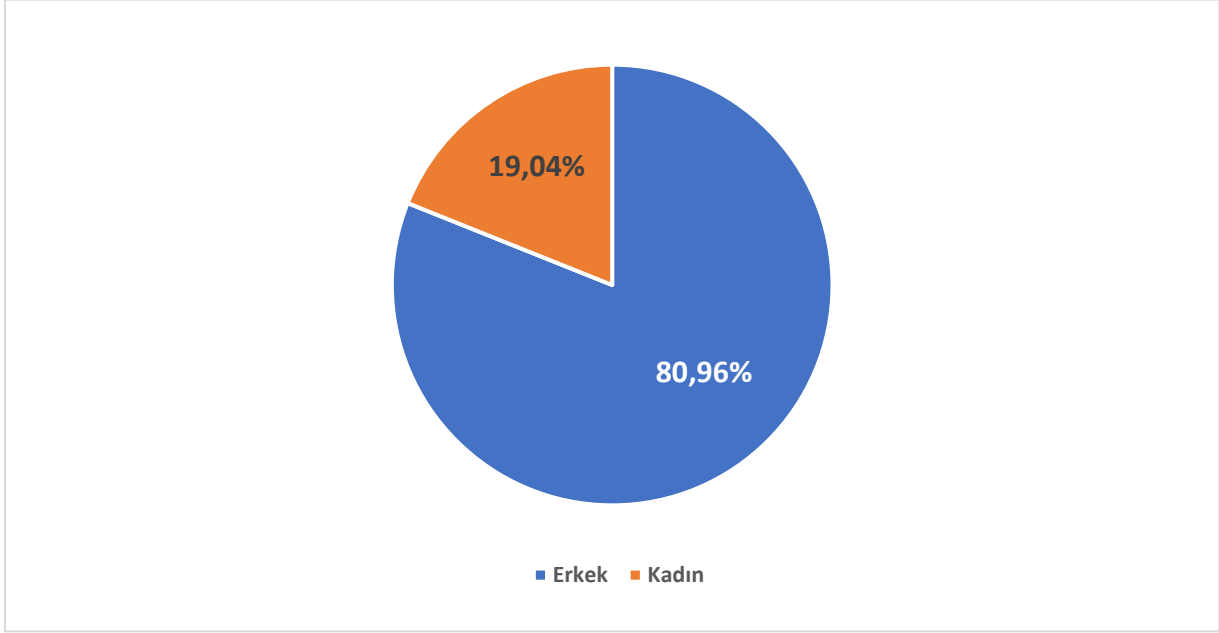

1.1 Esnaf ve Sanatkâr Sayıları ve Meslek Kuruluşu Verileri

Esnaf ve Sanatkâr Bilgi Sistemi (ESBİS) verilerine göre 2.247.215 esnaf ve sanatkâr ile bu esnaf ve sanatkârlara ait 2.504.674 esnaf işletmesi bulunmaktadır. Ülkemiz genelinde esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olarak faaliyet gösteren esnaf ve sanatkâr sayısının nüfusumuza oranı %2,65’tir. Esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olarak faaliyet gösteren kadın esnaf ve sanatkâr sayısı 427.878 (%19,04) iken erkek esnaf ve sanatkâr sayısı ise 1.819.337 (%80,96)’dur. Erkek ve kadın esnaf sayısının yüzdeleri dağılımı Şekil-2’de gösterilmiştir.

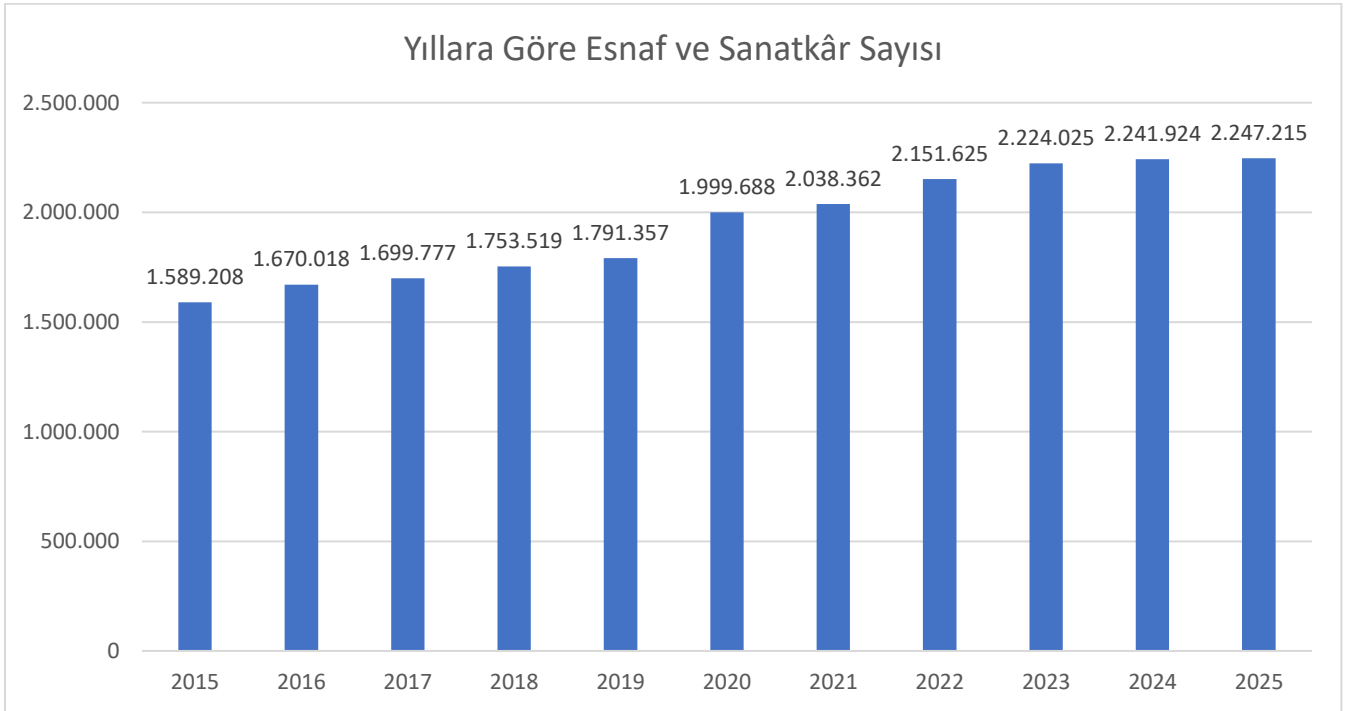

Şekil-2. Erkek ve kadın esnaf oranı (Ocak 2025)

Şekil-3'te ise Türkiye geneli esnaf ve sanatkâr sayısının son 10 yıldaki değişimi gösterilmektedir.

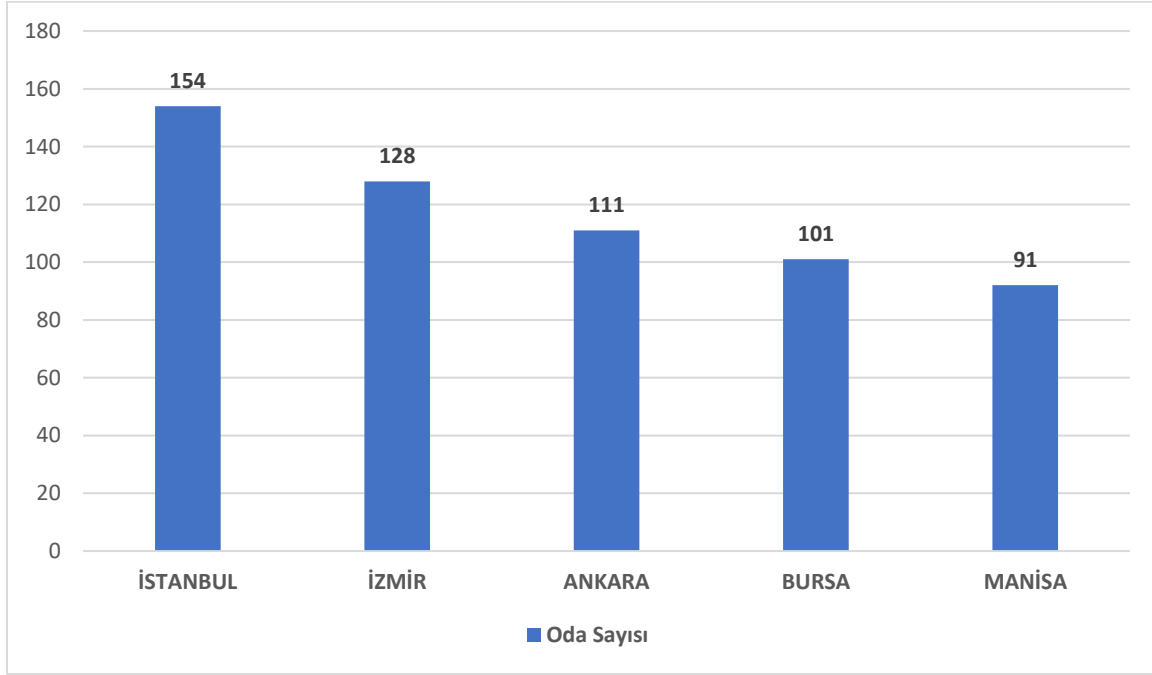
Şekil-3. Yıllara göre esnaf ve sanatkâr sayısı (2025 yılı sütunu Ocak ayı itibarıyla güncel sayıyı göstermektedir.)

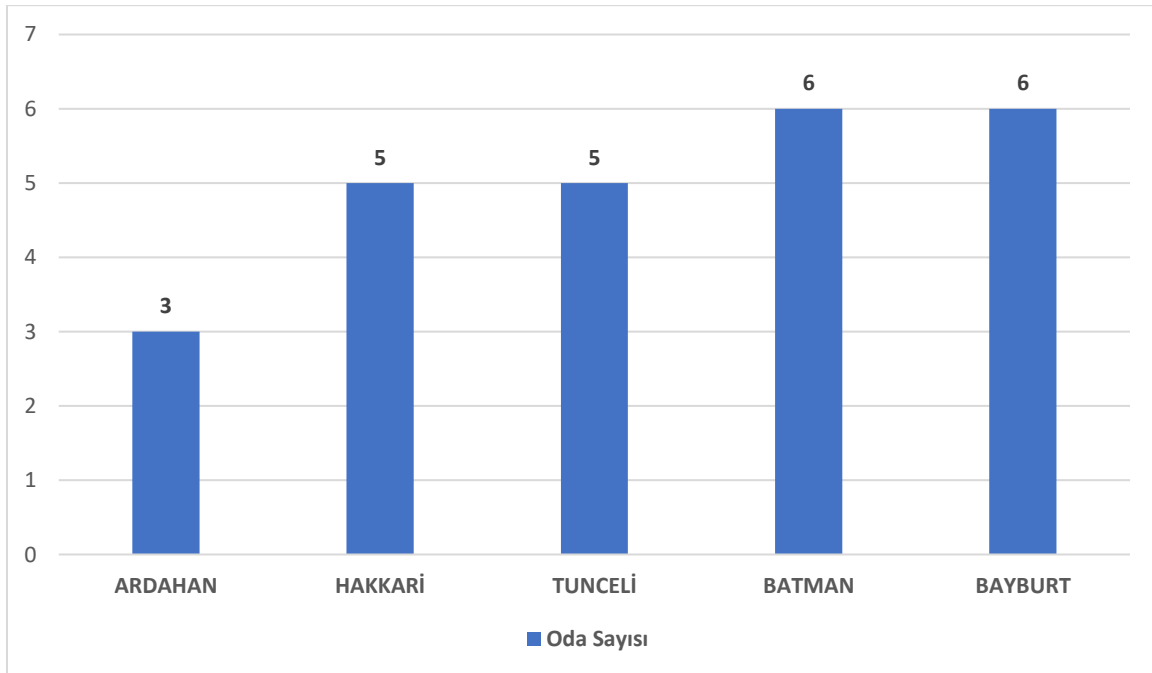

Ülke genelinde hâlihazırda 2.985 esnaf ve sanatkâr odası bulunmakta olup en fazla esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz Şekil-4'te; en az esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz ise Şekil-5'te gösterilmiştir. Buna göre **en fazla esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilimiz İstanbul (154 oda)** iken en az esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilimiz **Ardahan (3 oda)**'dır.

Şekil-4. En fazla esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz (Ocak 2025)

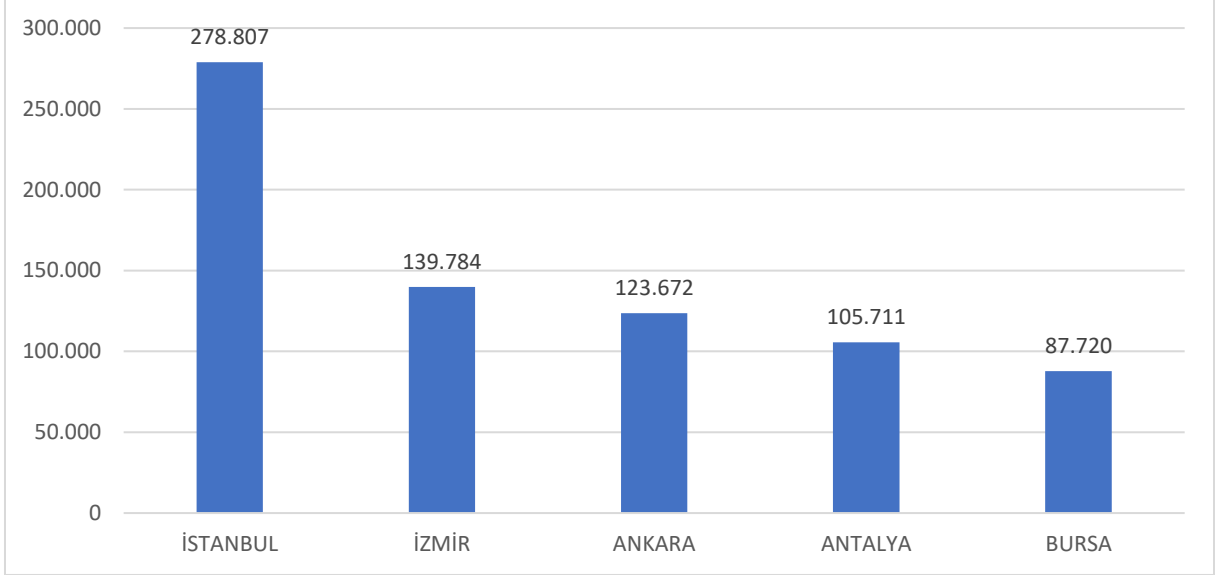
Şekil-5. En az esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz (Ocak 2025)

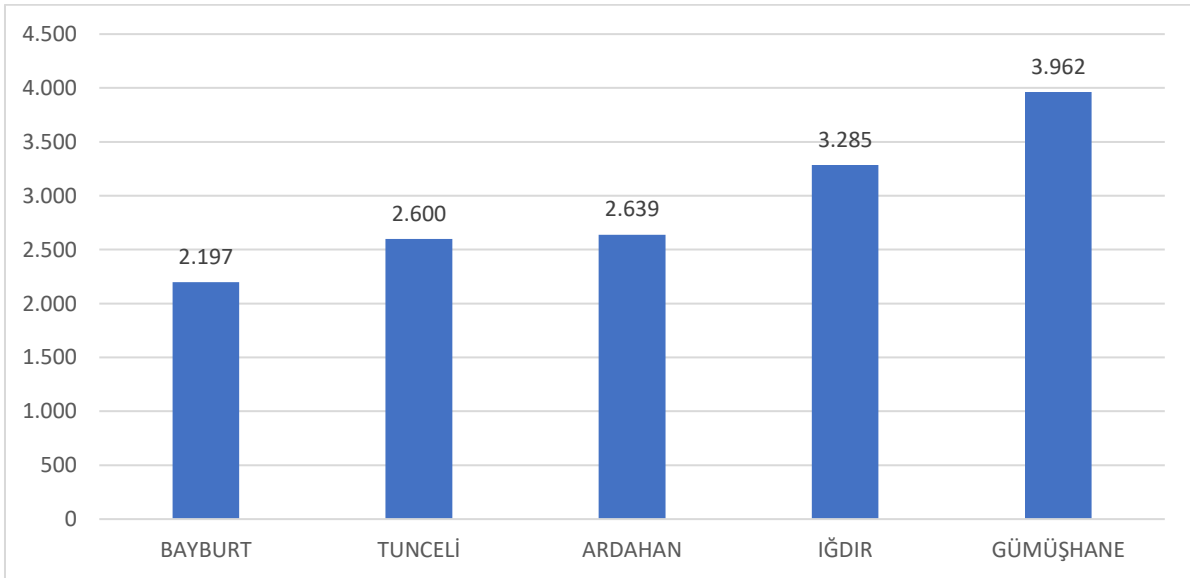

Bunun yanı sıra, en fazla esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz Şekil-6'da, en az esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz ise Şekil-7'de gösterilmiştir. Buna göre, **en fazla esnaf ve sanatkârın mevcut olduğu ilimiz İstanbul** (278.807 esnaf ve sanatkâr) iken, **en az esnaf ve sanatkârın mevcut olduğu ilimiz Bayburt** (2.197 esnaf ve sanatkâr)'tur.

Şekil-6. En fazla esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz (Ocak 2025)

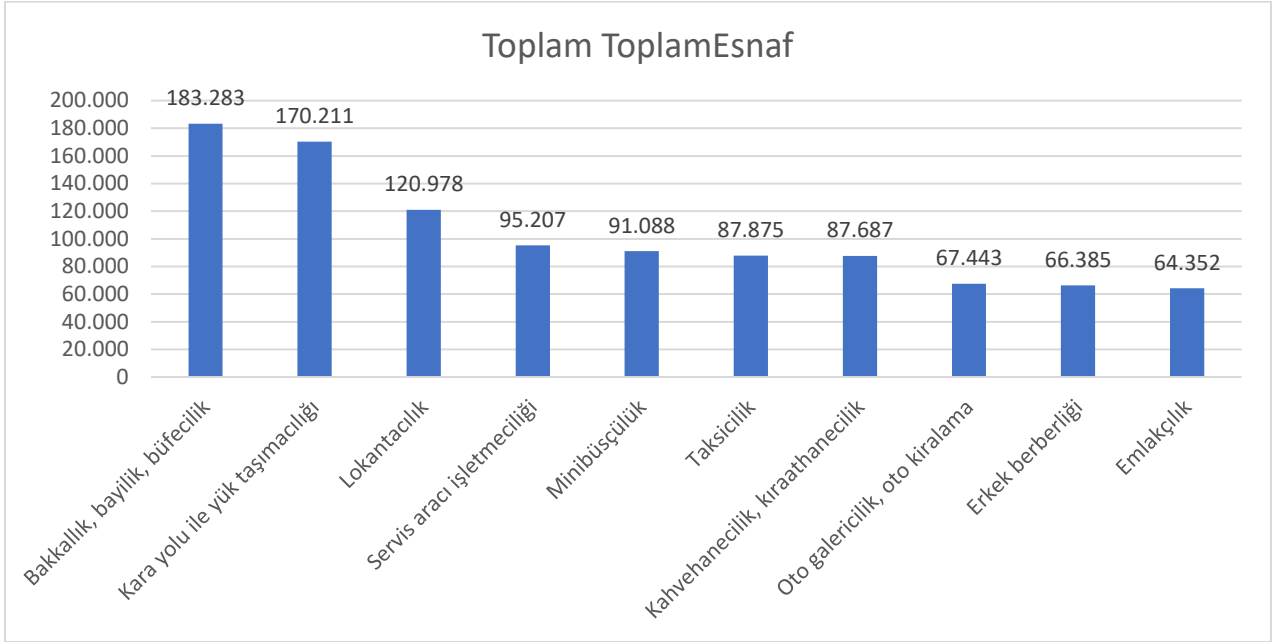
Şekil-7. En az esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz (Ocak 2025)

Türkiye genelinde esnaf ve sanatkârlar, **11 sektörde, 184 meslek** kolunda faaliyet göstermekte olup bu meslek kolları arasından esnaf ve sanatkârlarca en fazla icra edilmekte olan ilk 10 meslek kolu Şekil-8'de özetlenmiştir. Buna göre **esnaf ve sanatkârın en fazla faaliyet gösterdiği meslek kolu “bakkallık, bayilik, büfecilik” (183.283 esnaf ve sanatkâr)** olup bunu **“kara yolu ile yük taşımacılığı” (170.211 esnaf ve sanatkâr)** ile **“lokantacılık” (120.978 esnaf ve sanatkâr)** meslek kolları takip etmektedir.

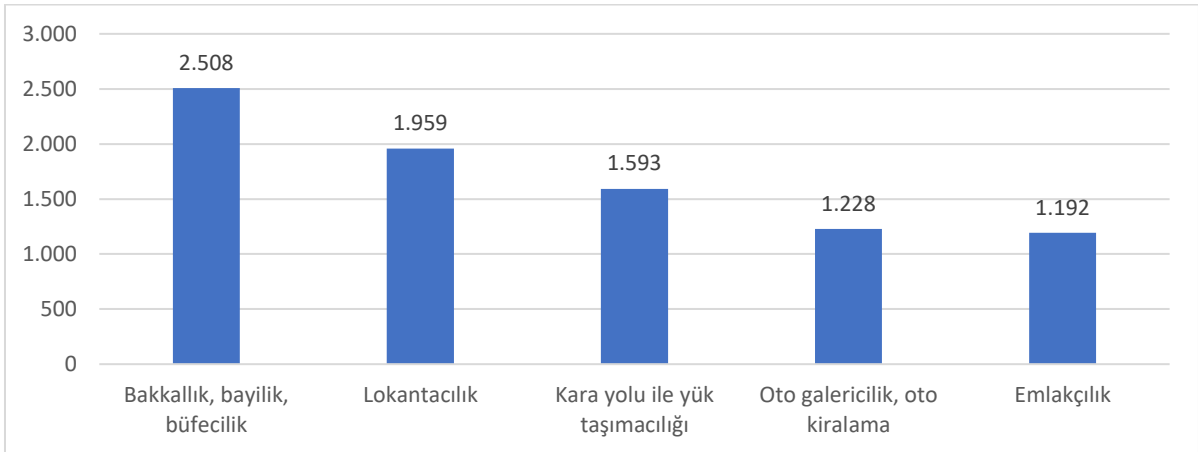
Şekil-8. Esnaf ve sanatkârlar tarafından en fazla icra edilen ilk 10 meslek kolu (Ocak 2025)

1.2 Tescil ve Terkin Bilgileri

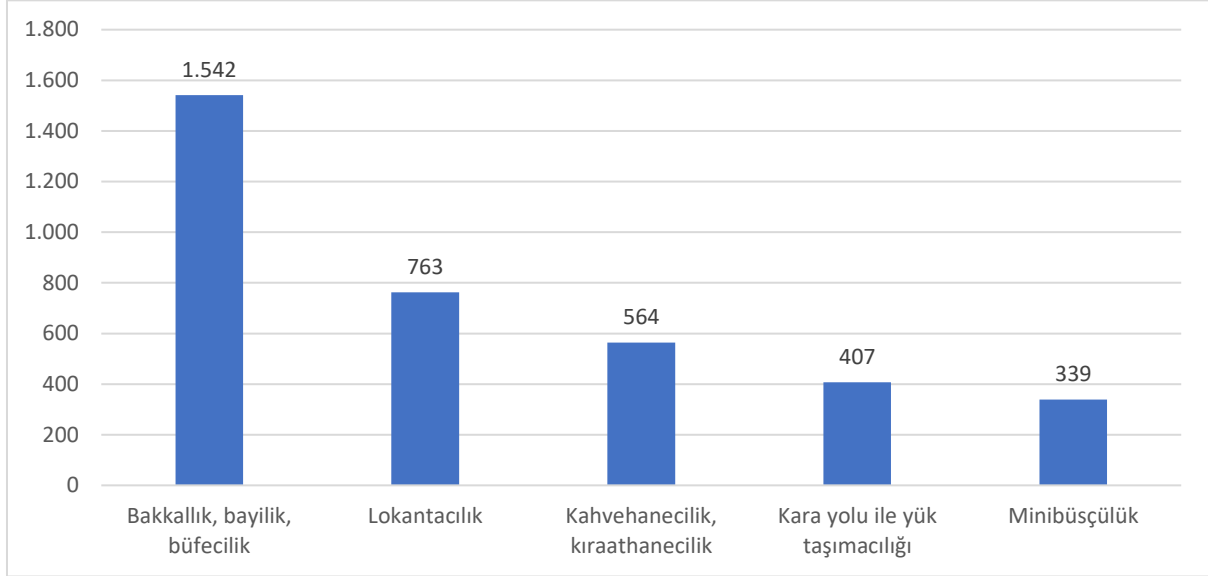
Ülke genelinde **en fazla tescil** yapılan ilk 5 meslek kolu Şekil-9’da gösterilmiş olup esnaf ve sanatkârlarca **en fazla terkin** yapılan ilk 5 meslek kolu ise Şekil-10’da gösterilmiştir. **Buna göre, en fazla tescil ve terkin yapılan meslek kolu “bakkallık, bayilik, büfecilik” olmuştur.**

Şekil-9. Esnaf ve sanatkârlarca en fazla tescil yapılan ilk 5 meslek kolu (Ocak 2025)

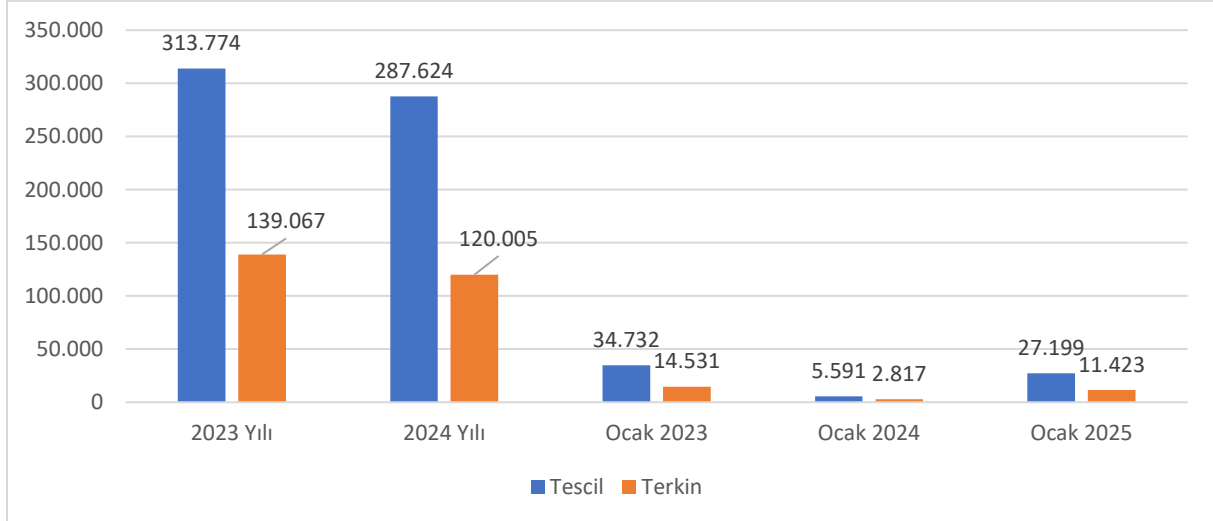

Şekil-10. Esnaf ve sanatkârlarca en fazla terkin yapılan ilk 5 meslek kolu (Ocak 2025)

Bunun yanı sıra; 2023 ve 2024 yılları ile 2023, 2024 ve 2025 yılları Ocak ayları için esnaf ve sanatkârların tescil ve terkin sayıları Şekil-11’de gösterilmiştir. Buna göre belirtilen dönemlerde, esnaf ve sanatkârın tescil sayılarının terkin sayılarından daha fazla olduğu gözlemlenmektedir.

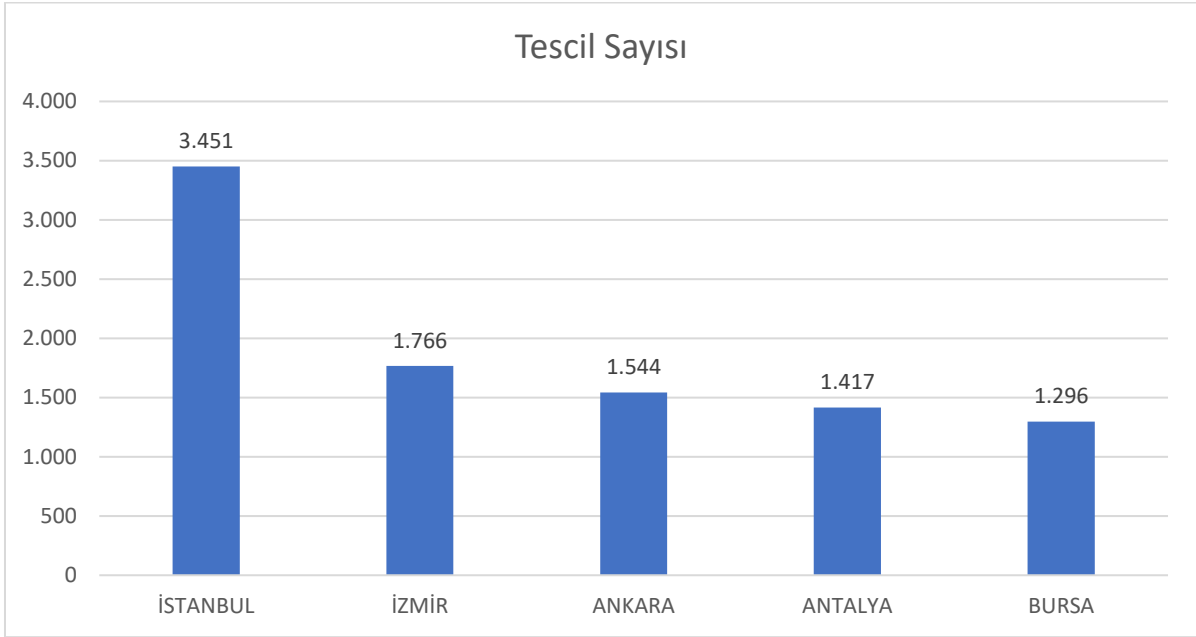
Şekil-11. Karşılaştırmalı tescil-terkin sayıları

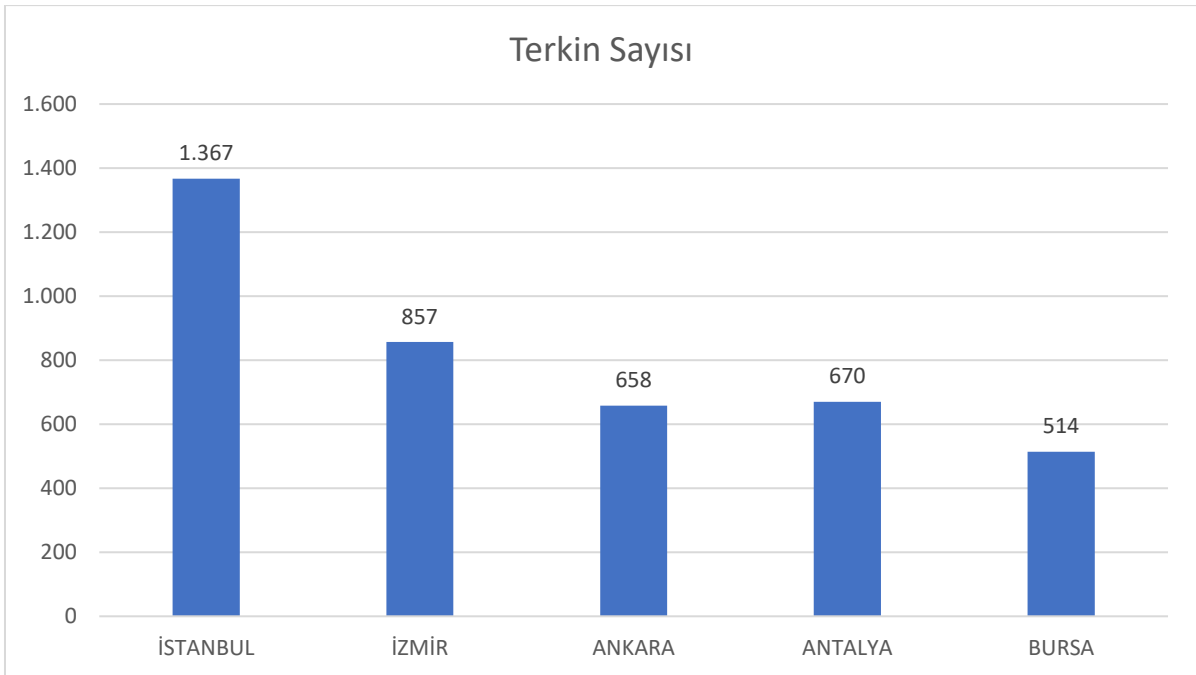
Bununla birlikte, 2025 Ocak ayında esnaf ve sanatkârlarca en fazla tescil yapılan ilk 5 ilimize Şekil-12’de; esnaf ve sanatkârlarca en fazla terkin yapılan ilk 5 ilimize Şekil-13’te yer verilmiştir.

Şekil-12. Esnaf ve sanatkârlarca 2025 yılında en fazla tescil yapılan ilk 5 ilimiz (Ocak 2025)

Şekil-13. Esnaf ve sanatkârlarca 2025 yılında en fazla terkin yapılan ilk 5 ilimiz (Ocak 2025)

Esnaf ve sanatkârlar ile ilgili verilen bu bilgilerin yanı sıra, Ülke genelinde her bir ilimiz için esnaf ve sanatkârın tescil ve terkin sayıları Tablo-1’de özetlenmiştir.

Tablo-1. Esnaf ve sanatkârın illere göre tescil ve terkin sayıları (Ocak 2025)

İl Adı	Tescil	Terkin	Tescil Terkin Farkı
ADANA	749	247	502
ADİYAMAN	218	67	151
AFYONKARAHİSAR	272	124	148
AĞRI	71	37	34
AKSARAY	183	80	103
AMASYA	163	65	98
ANKARA	1.544	658	886
ANTALYA	1.417	670	747
ARDAHAN	26	11	15
ARTVİN	88	41	47
AYDIN	697	339	358
BALIKESİR	648	289	359
BARTIN	115	61	54
BATMAN	174	60	114
BAYBURT	20	8	12
BİLECİK	98	52	46
BİNGÖL	80	36	44
BİTLİS	112	36	76
BOLU	128	54	74
BURDUR	166	88	78
BURSA	1.296	514	782
ÇANAKKALE	298	178	120
ÇANKIRI	65	30	35
ÇORUM	184	31	153
DENİZLİ	564	198	366
DİYARBAKIR	354	126	228
DÜZCE	231	110	121
EDİRNE	186	92	94
ELAZIĞ	264	91	173
ERZİNCAN	104	46	58
ERZURUM	203	110	93
ESKİŞEHİR	325	160	165
GAZİANTEP	486	176	310
GİRESUN	163	69	94
GÜMÜŞHANE	32	28	4
HAKKARİ	52	21	31
HATAY	546	117	429
İĞDIR	20	22	-2
ISPARTA	249	107	142

İSTANBUL	3.451	1.367	2.084
İZMİR	1.766	857	909
KAHRAMANMARAŞ	402	125	277
KARABÜK	103	71	32
KARAMAN	81	56	25
KARS	91	29	62
KASTAMONU	137	80	57
KAYSERİ	476	184	292
KIRIKKALE	66	27	39
KIRKLARELİ	177	108	69
KIRŞEHİR	112	66	46
KİLİS	32	15	17
KOCAELİ	631	261	370
KONYA	834	335	499
KÜTAHYA	237	126	111
MALATYA	236	90	146
MANİSA	926	438	488
MARDİN	235	80	155
MERSİN	793	352	441
MUĞLA	724	344	380
MUŞ	59	53	6
NEVŞEHİR	179	81	98
NİĞDE	139	71	68
ORDU	340	183	157
OSMANİYE	220	63	157
RİZE	142	86	56
SAKARYA	428	147	281
SAMSUN	490	238	252
SİİRT	64	33	31
SİNOP	114	72	42
SİVAS	160	72	88
ŞANLIURFA	598	142	456
ŞIRNAK	83	20	63
TEKİRDAĞ	439	197	242
TOKAT	266	103	163
TRABZON	355	213	142
TUNCELİ	32	20	12
UŞAK	295	161	134
VAN	181	56	125
YALOVA	102	49	53
YOZGAT	162	75	87
ZONGULDAK	235	159	76

1.3 Mutabakat Komitesi Kararları

Mutabakat komiteleri, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanununa tabi odalar arasında veya bu odalar ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesindeki odalar arasında üye kayıt zorunluluğu bakımından çıkacak anlaşmazlıkları çözümlmek üzere il ve ilçelerde mülkî amirin başkanlığında kurulan komitelerdir.

Mutabakat Komiteleri aracılığıyla ticaret sicili ile esnaf ve sanatkâr sicili arasında geçişler yapılmakta olup buna göre 2023 yılında esnaf ve sanatkârlar odalarına geçiş yapan kişi sayısı 947 iken ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı 1.485 olmuştur. Tablo-2’de mutabakat komiteleri tarafından alınan kararlara ilişkin genel sayısal görünüm yer almaktadır.

Tablo-2. 2023 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları

2023 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları				
Mutabakat Komitesi Karar Sayısı	Esnaf ve sanatkâr odaları arasındaki üye anlaşmazlıkları hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı	Esnaf ve tacir ayrımı hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı		Ret cevabı verilen mutabakat komitesi kararları
		Esnaf ve sanatkâr odalarına geçiş yapan kişi sayısı	Ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı	
2.932	316	947	1.485	184

2024 yılı Aralık ayında, 581 mutabakat kararı alınmış olup esnaf ve sanatkârlar odalarına geçiş yapan kişi sayısı 129 iken ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı 262 olmuştur. 2024 yılı genelinde ise esnaf ve sanatkârlar odalarına geçiş yapan kişi sayısı 510 iken ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı 1.036 olmuştur. Tablo-3.1’de ise 2024 yılı ile Tablo-3.2’de 2025 yılı Ocak ayı mutabakat komiteleri tarafından alınan kararlara ilişkin genel sayısal görünüme yer verilmiştir.

Tablo-3.1 2024 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları (Ocak-Aralık)

2024 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları (Ocak-Aralık)				
Mutabakat Komitesi Karar Sayısı	Esnaf ve sanatkâr odaları arasındaki üye anlaşmazlıkları hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı	Esnaf ve tacir ayrımı hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı		Ret cevabı verilen mutabakat komitesi kararları
		Esnaf ve sanatkâr odalarına geçiş yapan kişi sayısı	Ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı	
1.906	250	510	1.036	110

Tablo-3.2 2025 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları (Ocak)

2025 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları (Ocak)				
Mutabakat Komitesi Karar Sayısı	Esnaf ve sanatkâr odaları arasındaki üye anlaşmazlıkları hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı	Esnaf ve tacir ayrımı hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı		Ret cevabı verilen mutabakat komitesi kararları
		Esnaf ve sanatkâr odalarına geçiş yapan kişi sayısı	Ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı	
80	4	25	51	10

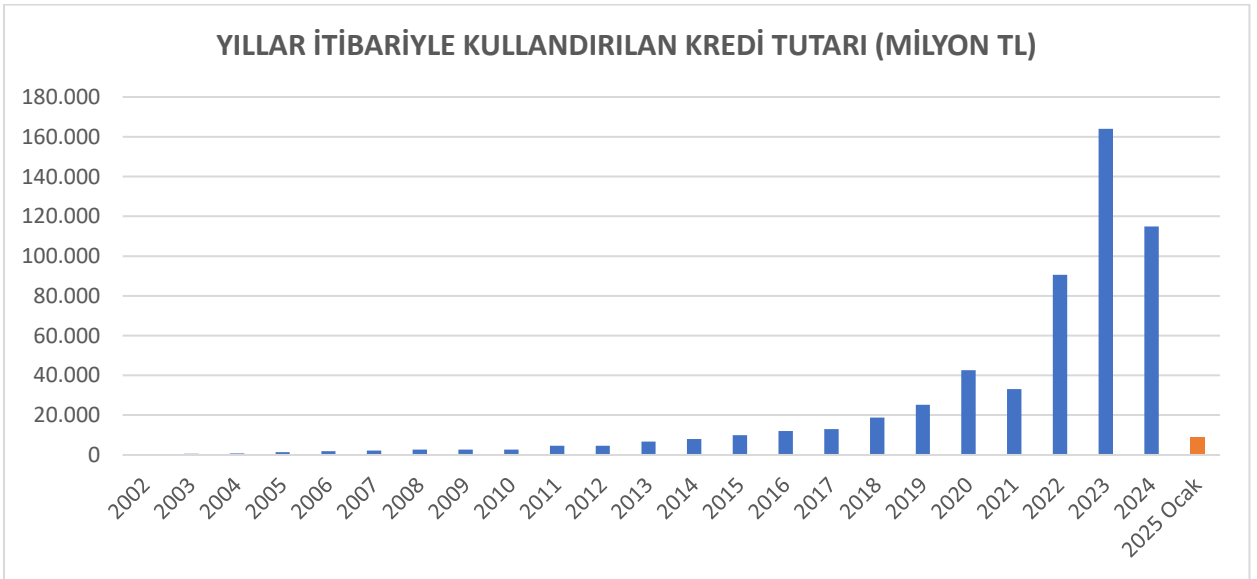
2. ESNAF VE SANATKÂRLARA KULLANDIRILAN KREDİ VERİLERİ

2.1 Yıllar İtibariyle Esnaf ve Sanatkârlara Kullanılan Faiz İndirimli Krediler

İlgili yılların Cumhurbaşkanı Kararları doğrultusunda ve bankacılık mevzuatı çerçevesinde esnaf ve sanatkârlara Halkbank kaynaklarından %50 ve %100 faiz indirimli kredi kullanım imkânları sunulmaktadır.

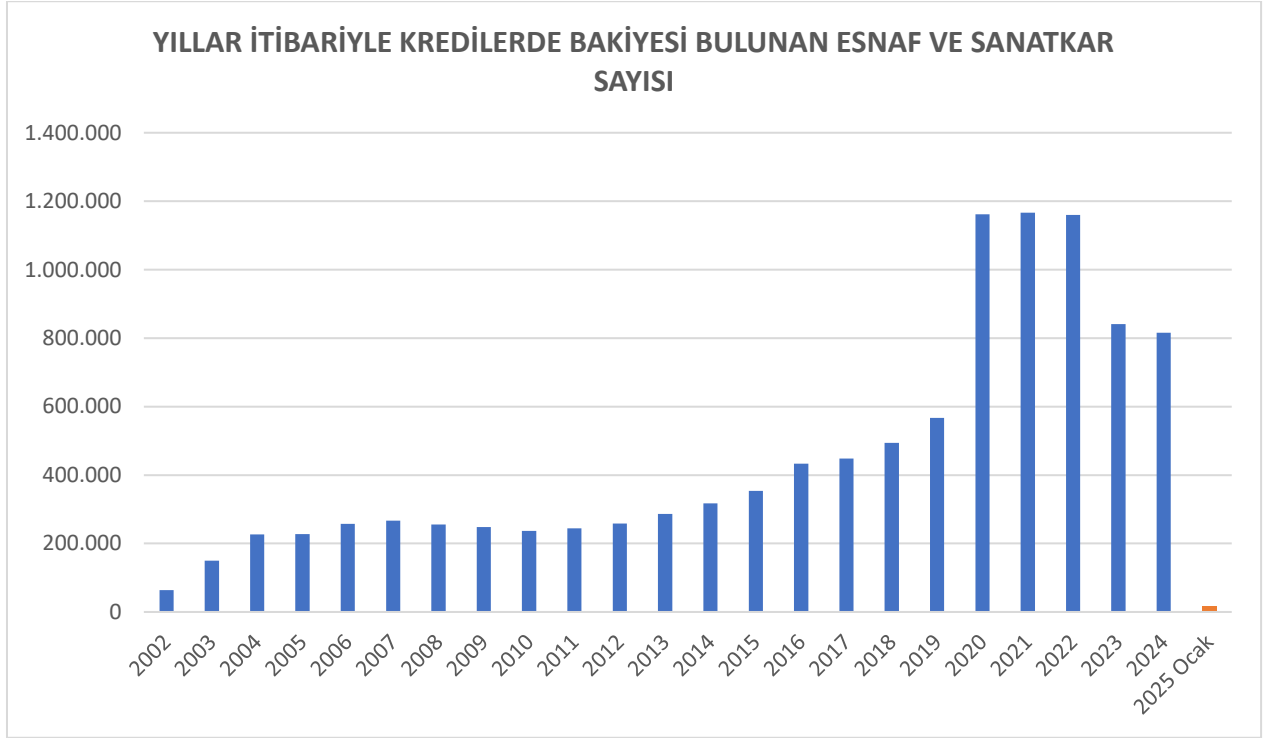
Söz konusu kredilerin kullanım tutarlarının yıllara göre değişimine Şekil-14'te, kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayılarının değişimine ise Şekil-15'te yer verilmiştir. 2002 yılında kullanılan kredi tutarı 151 milyon TL ve kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı 63.523 iken 2025 Ocak ayı itibariyle Ocak ayı içerisinde kullanılan kredi tutarı 8.732 milyar TL'ye, bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı ise 17.221'e ulaşmıştır.

Şekil-14. Yıllar itibariyle kullanılan kredi tutarları (2002-2025 Ocak Ayı)

Şekil-15. Yıllar ve 2025 Ocak itibariyle kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı

2.2 Sıfır Faizli Kredilere İlişkin Veriler

Esnaf ve sanatkârlara Halkbank kaynaklarından belirli kıstaslar dâhilinde sıfır faizli kredi kullanım imkânları sunulmaktadır.

Tablo-4'te yer verildiği üzere; Ocak ayı sonu itibariyle uygulamaya konulduğu 2016 yılından bu yana; Usta Girişimci Kredisi kapsamında 17,8 milyon lira, Genç Girişimci Kredisi kapsamında 138,7 milyon lira ve Kaybolmaya Yüz Tutan Meslekler Kredisi kapsamında ise 16,5 milyon lira tutarında kredi kullandırımı sağlanmıştır.

Tablo-4. Sıfır faizli krediler (31 Ocak 2025 itibariyle)

SIFIR FAİZLİ KREDİLER	Kredi Kullanan Esnaf Sayısı	Kredi Riski Bulunan Esnaf Sayısı	Kredi Bakiyesi (TL)	Toplam Kullandırım Tutarı (TL)
Usta Girişimci Kredisi	248	44	5.111.619	17.809.879
Genç Girişimci Kredisi (300.000-TL)	727	606	80.234.877	138.667.948
Kaybolmaya Yüz Tutan Meslekler Kredisi	266	79	4.387.494	16.477.600
Toplam	1.241	729	89.733.990	172.955.427

2.3 Yatırım Kredilerine İlişkin Veriler

Esnaflar ve sanatkârlara Halkbank kaynaklarından iş yeri veya taşıt alımlarına yönelik olarak %50 faiz indirimli yatırım kredileri kullandırılmaktadır.

Tablo-5'te yer verildiği üzere; Ocak ayı sonu itibariyle uygulamaya konulduğu 2017 yılından bu yana; İş Yeri Edindirme Kredisi kapsamında 3,7 milyar lira ve Taşıt Edindirme Kredisi kapsamında 5 milyar lira tutarında kredi kullandırılmış durumdadır.

Tablo-5. İş Yeri Edindirme Kredisi ve Taşıt Edindirme Kredisi (31 Ocak 2025 itibariyle)

YATIRIM KREDİLERİ	Kredi Kullanan Esnaf Sayısı	Kredi Riski Bulunan Esnaf Sayısı	Kredi Bakiyesi (TL)	Toplam Kullandırım Tutarı (TL)
İş Yeri Edindirme Kredisi	5.942	4.502	2.210.237.065	3.655.212.893
Taşıt Edindirme Kredisi	7.960	4.998	2.567.079.436	4.981.072.637
Toplam	13.902	9.500	4.777.316.500	8.636.285.530

Esnaflar ve sanatkârlara Halkbank kaynaklarından iş yeri veya taşıt alımlarına yönelik olarak %50 faiz indirimli yatırım kredileri yanı sıra yine %50 faiz indirimli işletme kredileri de kullandırılmaktadır.

2.4 Deprem Bölgesinde Kullandırılan Krediler

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen deprem felaketinin ardından deprem bölgesinde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârlara, 2023 yılı Şubat-Kasım döneminde Halkbank tarafından 1 yıl geri ödemesiz ve 5 yıl vadeli kredi desteği sağlanmıştır. Tablo-6'da, anılan dönemde Deprem Kredisi'nden faydalanan esnaf ve sanatkâr sayısı ile kullandırılan kredilerin toplam tutarı il bazında yer almaktadır.

Tablo-6. Deprem Kredisi'nden Faydalanan İllere İlişkin Esnaf ve Sanatkâr Sayısı ve Toplam Kredi Tutarı (Şubat-Kasım 2023)

DEPREM KREDİSİNDEN FAYDALANAN İLLER	ESNAF VE SANATKÂR SAYISI	TOPLAM KULLANDIRIM TUTARI (TL)
Adana	3.122	777.623.500
Adıyaman	3.761	937.092.000
Diyarbakır	574	142.545.000
Elazığ	576	140.957.500
Gaziantep	2.237	557.394.000
Hatay	6.986	1.729.056.000
Kahramanmaraş	4.740	1.161.512.000
Kilis	1	250.000
Malatya	1.963	476.595.000
Osmaniye	2.470	615.364.000
Sivas	169	42.150.000
Şanlıurfa	603	149.510.000
TOPLAM	27.202	6.730.049.000

Tablo-7’de ise anılan 12 ilde, afetin yaşandığı 2023 yılı Şubat ayından bu yana esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri aracılığıyla ya da doğrudan Halkbank’tan kullanılan kredilerin kullandırım adedi ve tutarı gösterilmektedir. Tablo-7’de gösterilen adet ve tutarlar, yukarıda Tablo-6’da gösterilen Deprem Kredisi adet ve tutarlarını da kapsamaktadır.

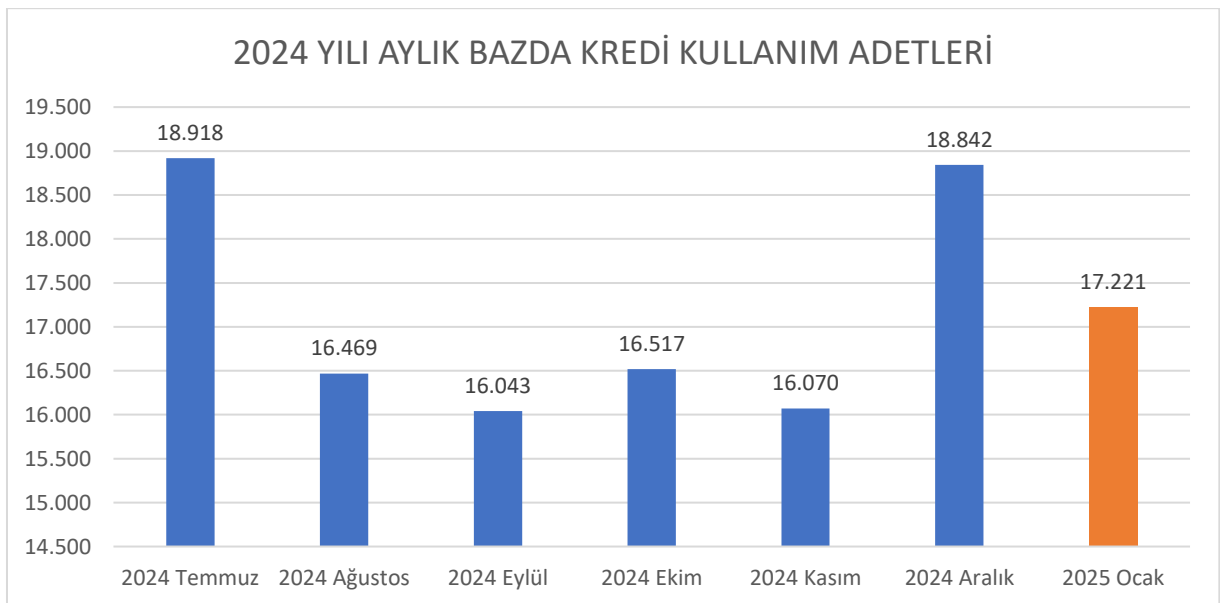
Tablo-7. Deprem Bölgesinde Kullanılan Krediler (Şubat 2023-Ocak 2025)

İL	KULLANDIRIM SAYISI	KULLANDIRIM TUTARI
Adana	19.634	8.817.366.945
Adıyaman	6.393	3.016.273.600
Diyarbakır	7.775	3.639.059.769
Elazığ	4.615	1.898.412.946
Gaziantep	9.448	4.436.546.861
Hatay	13.660	5.630.675.925
Kahramanmaraş	8.197	3.379.469.343
Kilis	484	182.861.999
Malatya	3.151	1.114.835.000
Osmaniye	5.825	2.624.247.402
Sivas	3.952	1.581.072.200
Şanlıurfa	14.009	6.635.500.965
TOPLAM	97.143	42.956.322.955

2.5 2025 Yılı Genel Görünüm

Şekil-16’da görüldüğü üzere, 2024 Temmuz-2025 Ocak dönemi içerisinde ülkemiz genelinde toplam 120.080 adet kredi kullandırımı yapılmış durumdadır.

Şekil-16. Aylık Bazda Kullandırım

Şekil-17’de görüldüğü üzere, 2024 Temmuz – 2025 Ocak dönemi itibariyle ülkemiz genelinde toplam 62,6 milyar lira tutarında kredi (% 50 ve % 100 faiz indirimli) kullandırımı yapılmış durumdadır:

Şekil-17. Aylık Bazda Kullanım Tutarları

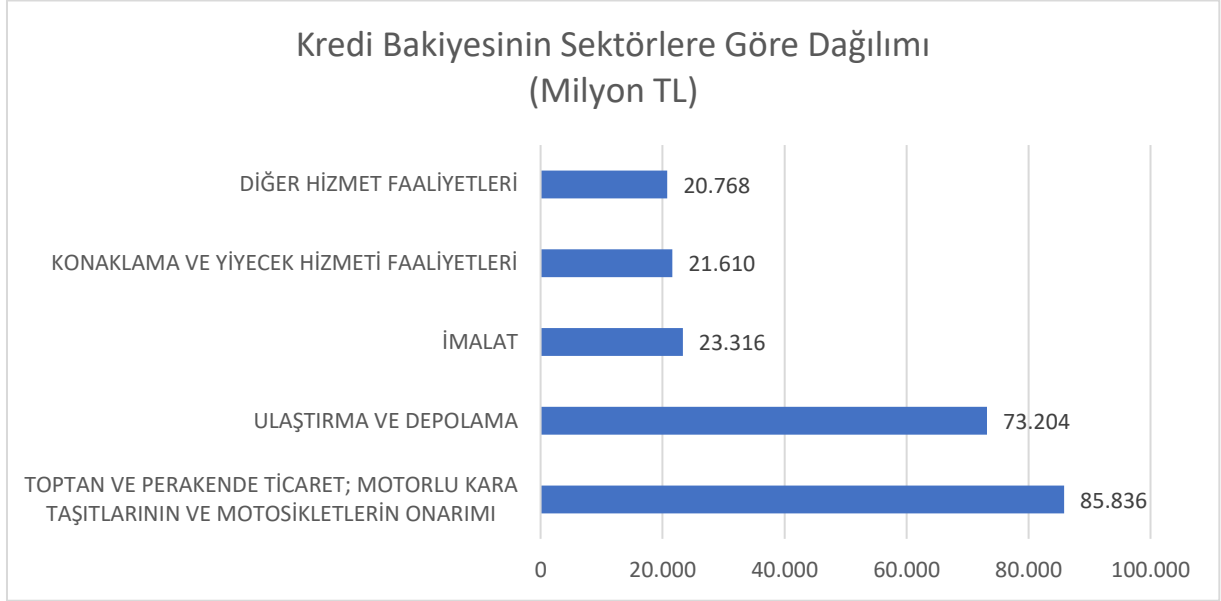
Tablo-8 2025’te En Çok Kredi Kullandırılan 10 İl (Ocak)

İL	KULLANDIRIM SAYISI	KULLANDIRIM TUTARI
İstanbul	1.255	658.576.997
Antalya	1.161	599.547.400
İzmir	1.153	563.388.700
Ankara	976	512.722.525
Manisa	738	346.933.300
Adana	592	308.041.532
Bursa	625	304.530.571
Şanlıurfa	454	284.849.000
Mersin	525	260.348.348
Aydın	441	202.075.499

Kredi bakiyesinin sektörel dağılımına bakıldığında ise kullanılan kredilerin yüzde 35’lik kısmının toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının onarımı ile ilgili meslek kollarında, yüzde 30’luk kısmının ise ulaştırma ve depolama ile ilgili meslek kollarında kullanıldığı görülmektedir. Şekil-18’de kredilerde en çok bakiyesi bulunan 5 sektör gösterilmektedir.

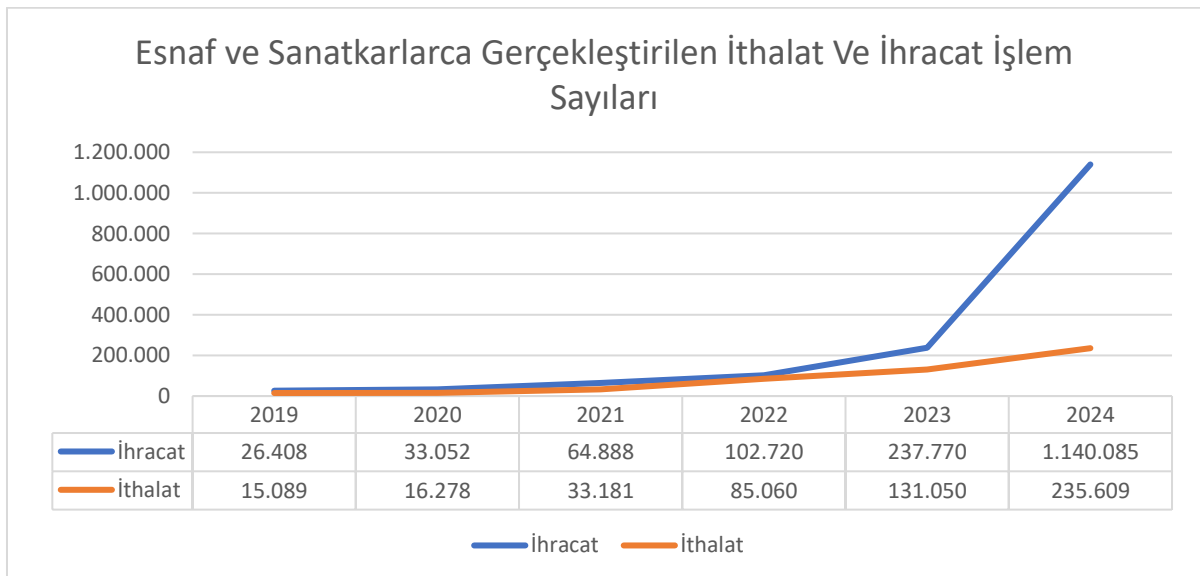
Şekil-18 Kredi bakiyesinin sektörel dağılımı (Ocak 2025)

3. ESNAF VE SANATKÂRLAR DIŞ TİCARET VERİLERİ

2019 yılında esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ihracat işlem sayısı 26.408 iken bu sayı 2024 yılında yaklaşık 43 kat artışla 1.140.085'e ulaşmıştır. Esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ithalat işlem sayısı ise 2019 yılında 15.089 iken 2024 yılında yaklaşık 16 kat artışla 235.609 olarak gerçekleşmiştir. Şekil- 19'da esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ihracat ve ithalat işlem sayılarının yıllara göre değişimine yer verilmiştir. Dış ticarete ilişkin veriler Bakanlığımız **Ticaret Araştırmaları ve Risk Değerlendirme Genel Müdürlüğü**nden alınmıştır.

Şekil-19. Esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ithalat ve ihracat işlem sayılarının yıllara göre değişimi

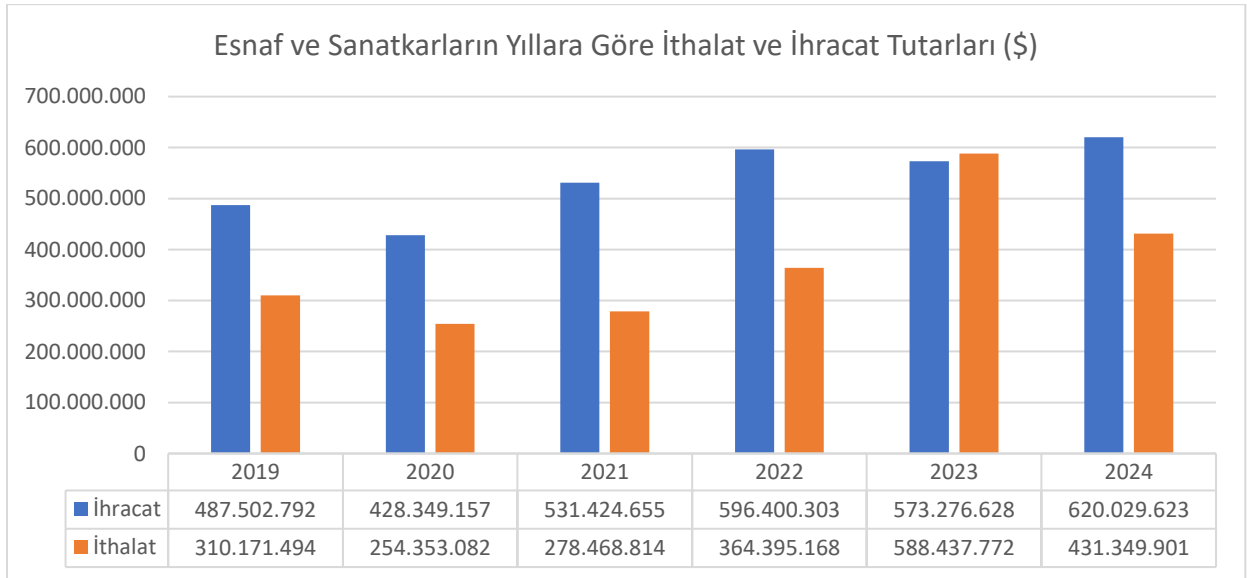

2019 yılında 487,5 milyon dolar (toplam yıllık ihracattaki payı %0,27) olarak gerçekleşen esnaf ve sanatkârlarca yapılan ihracat tutarı, 2024 yılında 620 milyon dolara (toplam yıllık ihracattaki payı %0,24) ulaşmıştır. 6 yıllık periyotta, yıldan yıla esnaf ve sanatkârlarca yapılan ihracat tutarının nominal olarak arttığı gözlemlenmektedir.

2019 yılında 310,1 milyon dolar (toplam yıllık ithalattaki payı %0,15) olarak gerçekleşen esnaf ve sanatkârlarca yapılan ithalat tutarı, 2024 yılında 431,3 milyon dolar (toplam yıllık ithalattaki payı %0,12) olmuştur. 6 yıllık periyotta, yıldan yıla esnaf ve sanatkârlarca yapılan ithalat tutarının nominal olarak artış hızı artma eğiliminde olmasına rağmen, toplam ithalat içerisindeki payı yalnızca 2023 yılında artış göstermiştir. Şekil-20’de esnaf ve sanatkârların ihracat ve ithalat tutarlarının yıllara göre son 6 yıldaki değişimi gösterilmektedir.

Şekil-20. Esnaf ve sanatkârın yıllara göre ihracat ve ithalat tutarları (2019-2024)

Diğer taraftan, Tablo-9 ve Tablo-10’da esnaf ve sanatkârların son 6 yılda yaptıkları toplam ihracat ve ithalat tutarları ile bu tutarların genel ihracat ve ithalattaki payları gösterilmektedir.

Tablo-9. Esnaf ve sanatkârın yıllara göre toplam ihracatı ve bu tutarın genel ihracat içerisindeki payı (2019-2024)

YIL	TUTAR (\$)	YILLIK GENEL İHRACATTAKİ PAY (%)
2019	487.502.792	0,27
2020	428.349.157	0,25
2021	531.424.655	0,24
2022	596.400.303	0,23
2023	573.276.628	0,22
2024	620.029.623	0,24

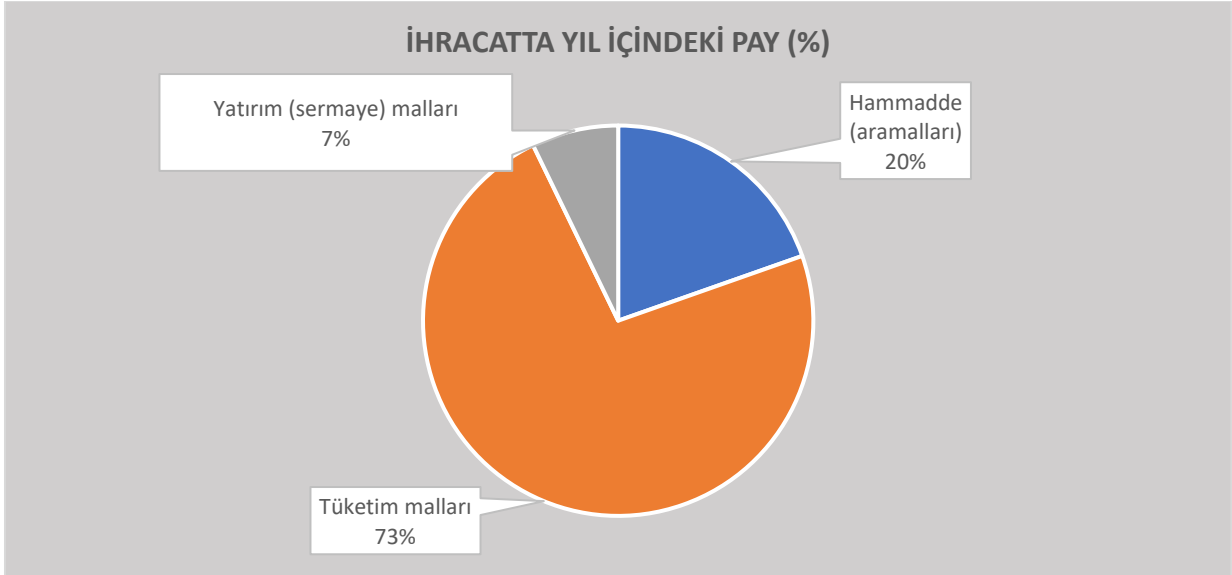
Tablo-10. Esnaf ve sanatkârın yıllara göre toplam ithalatı ve bu tutarın genel ithalat içerisindeki payı (2019-2024)

YIL	TUTAR (\$)	YILLIK GENEL İTHALATTAKİ PAY (%)
2019	310.171.494	0,15
2020	254.353.082	0,12
2021	278.468.814	0,10
2022	364.395.168	0,10
2023	588.437.772	0,16
2024	431.349.901	0,12

3.1 Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) Göre İhracat ve İthalat

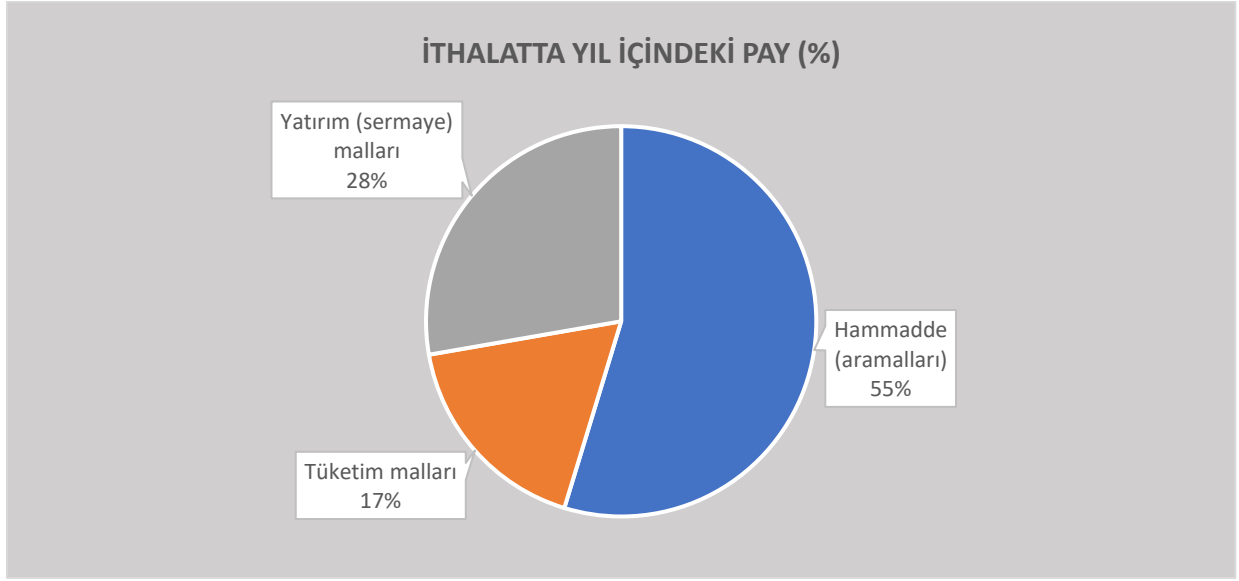
5 yıllık dönemde, esnaf ve sanatkâr ihracatında en yüksek payı alan “tüketim malları”, 2024’te 453,3 milyon dolar ile ilgili yıldaki esnaf ve sanatkâr ihracatının %73’üne tekabül etmektedir. İthalatta en yüksek payı alan “ham madde (ara mallar)” ise 2024’te 236 milyon dolar ile ilgili yıldaki esnaf ve sanatkâr ithalatının %55’ini meydana getirmektedir. Şekil 21 ve 22’de esnaf ve sanatkârların Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre ihracat ve ithalat payları yer almaktadır.

Şekil-21 Esnaf ve sanatkârların Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre ihracat payları (2024)

Şekil-22 Esnaf ve sanatkârların Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre ithalat payları (2024)

3.2 Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre İhracat ve İthalat

6 yıllık dönemde esnaf ve sanatkâr ihracatında en yüksek payı alan “**çeşitli mamul eşya**”, 2024’te 365,6 milyon dolar ile ilgili yıldaki **esnaf ve sanatkâr ihracatının %59’unu teşkil etmektedir**. Esnaf ve sanatkârca 2024’te gerçekleştirilen ithalatın %26,6’sını teşkil eden “**canlı hayvanlar ve gıda maddeleri**” ithalatı ise **114,8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir**. Tablo-11’de esnaf ve sanatkârların Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) göre ihracat ve ithalat tutarları yer almaktadır.

Tablo-11. Esnaf ve sanatkârların Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) göre dış ticaret tutarları (2024)

İHRACAT		
ULUSLARARASI STANDART TİCARET SINIFLAMASI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler	15.587.165	2,5%
Başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri	20.538.807	3,3%
Başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar	107.895.934	17,4%
Canlı hayvanlar ve gıda maddeleri	42.222.081	6,8%
Çeşitli mamül eşya	365.563.006	59,0%
Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar	413.121	0,1%
İçki ve tütün	1.254.083	0,2%
Makinalar ve taşıt araçları	61.383.246	9,9%
Mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler	634.096	0,1%
SITC’da sınıflandırılmamış eşyalar (tedavülde olmayan, paralar, parasal tabanlı a	116.214	0,0%
SITC’da sınıflandırılmamış eşyalar (tedavülde olmayan, paralar, parasal tabanlı altınlar)	4.421.870	0,7%
İTHALAT		

ULUSLARARASI STANDART TİCARET SINIFLAMASI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler	13.769.074	3,2%
Başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri	35.306.320	8,2%
Başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar	60.184.819	14,0%
Canlı hayvanlar ve gıda maddeleri	114.842.834	26,6%
Çeşitli mamül eşya	58.612.990	13,6%
Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar	58.724	0,1%
Makinalar ve taşıt araçları	111.012.323	25,7%
Mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler	4.352.790	1,0%
SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar (tedavülde olmayan, paralar, parasal tabanlı a	7.544.586	1,7%
SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar (tedavülde olmayan, paralar, parasal tabanlı altınlar)	25.665.441	6,0%

3.3 Teknoloji Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat

Esnaf ve sanatkâr ihracatında 2024'te düşük ve orta teknoloji ürünler baskınken (2024 yılı esnaf ve sanatkâr ihracatındaki toplam payları %95) ithalatta daha homojen bir dağılım gözlemlenmektedir. “Düşük Teknolojili” ihracat payı 2024 yılında %67,7 (419,7 milyon dolar) olarak gerçekleşirken bu oran ithalatta %18,6 olmuştur (80,1 milyon dolar). Bununla birlikte ithalatta “İmalat Sanayi Dışında Kalanlar” %30,6 oranı ile en yüksek paya sahip olmuştur. Tablo-12’de esnaf ve sanatkârların Teknoloji Sınıflamasına göre ihracat ve ithalat tutarları yer almaktadır.

Tablo-12. Esnaf ve sanatkârların Teknoloji Sınıflamasına göre dış ticaret tutarları (2024)

İHRACAT		
TEKNOLOJİ GRUP ADI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Düşük Teknolojili Ürünler	419.697.884	67,7%
İmalat Sanayi Dışında Kalanlar	24.932.140	4,0%
Orta Düşük Teknolojili Ürünler	87.191.358	14,1%
Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	81.868.405	13,2%
Yüksek Teknolojili Ürünler	6.339.836	1,0%
İTHALAT		
TEKNOLOJİ GRUP ADI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Düşük Teknolojili Ürünler	80.133.633	18,6%
İmalat Sanayi Dışında Kalanlar	132.124.104	30,6%
Orta Düşük Teknolojili Ürünler	87.136.493	20,2%
Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	109.989.988	25,5%
Yüksek Teknolojili Ürünler	21.965.683	5,1%

3.4 Ülkelere Göre İhracat ve İthalat

Esnaf ve sanatkârların 2024 yılında **en çok ihracat yaptığı üç ülke Suudi Arabistan, BAE ve ABD** olmuştur. (sırasıyla %1,4, %8,7 ve %7) Tablo-13'te esnaf ve sanatkârların yıl içerisinde en çok ihracat yaptığı 10 ülkeden yaptığı ihracat tutarı ile esnaf ve sanatkârların bu 10 ülkenin toplam ihracatındaki payına yer verilmiştir.

Tablo-13. Esnaf ve sanatkârların en çok ihracat yaptığı 10 ülke (2024)

İHRACAT (İLK 10 ÜLKE)		
ÜLKE ADI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Suudi Arabistan	89.284.181	14,4%
BAE	54.075.022	8,7%
ABD	43.529.989	7,0%
Irak	36.277.039	5,9%
Azerbaycan	33.845.158	5,5%
Almanya	31.835.876	5,1%
Romanya	31.120.189	5,0%
İran	17.628.073	2,8%
Rusya Federasyonu	15.722.631	2,5%
İngiltere	14.177.442	2,3%

Aynı yılda **ithalatın yaklaşık üçte biri ise Çin ile** gerçekleşmiş, Çin'i Almanya, BAE ve Brezilya takip etmiştir. Tablo-14'te ise esnaf ve sanatkârların 2024 yılında en çok ithalat yaptığı 10 ülkeye yaptığı ithalat tutarı ile esnaf ve sanatkârların bu 10 ülkenin toplam ithalatındaki payına yer verilmiştir.

Tablo-14. Esnaf ve sanatkârların en çok ithalat yaptığı 10 ülke (2024)

İTHALAT (İLK 10 ÜLKE)		
ÜLKE ADI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Çin	138.587.037	32,1%
Almanya	28.734.618	6,7%
BAE	27.796.255	6,4%
Brezilya	25.495.026	5,9%
Uruguay	25.273.560	5,9%
İtalya	19.992.452	4,6%
İran	9.863.260	2,3%
Çekya	9.862.348	2,3%
Güney Kore	8.935.474	2,1%
İngiltere	8.679.934	2,0%

3.5 Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi (BGB) Aracılığıyla İhracat

Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi, gümrük idareleri tarafından dış ticaret işlemlerinin daha hızlı ve etkin bir biçimde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla uygulamaya konulan gümrük usul ve formalitelerinin azaltılması veya kolaylaştırılmasına yönelik uygulamalar bütünü anlamına gelmektedir.

Esnaf ve sanatkârların ölçekleri ve dış ticaret alanındaki bilgi birikimleri göz önünde alındığında, Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi bu kesim için en uygun dış ticaret kanalı durumundadır.

Tablo-15'te Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi kapsamında esnaf ve sanatkârların son 4 yılda gerçekleştirdikleri ihracat tutarları ile Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi aracılığıyla gerçekleştirilen ihracattaki yıllara göre payı görülmektedir. Grafikte görüldüğü üzere son 4 yılda, esnaf ve sanatkârların Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi ile yapılan ihracattaki payının %7,4'e yükseldiği, ihracat tutarının ise yaklaşık 16 katına çıktığı görülmektedir.

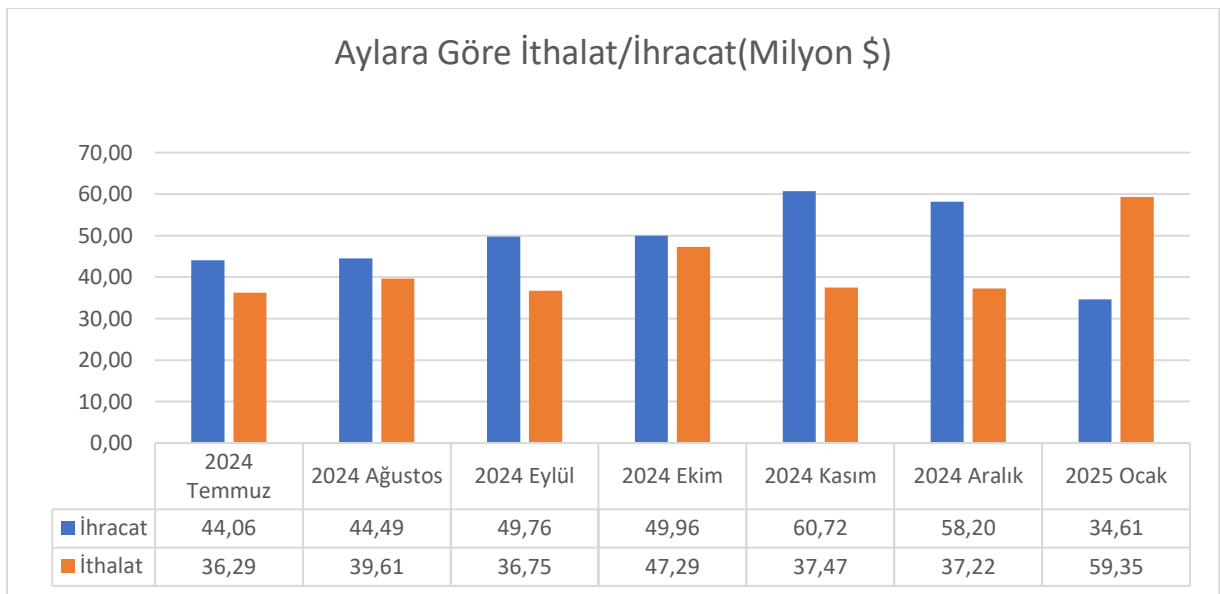
Tablo-15. Esnaf ve Sanatkârlarca Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi Aracılığıyla Yapılan İhracat

Yıl	Tutar (\$)	Pay (%)
2021	11.995.208	3
2022	24.096.265	5
2023	53.229.939	10
2024	187.542.316	7,4

3.6 2025 Yılı Mevcut Durum

2025 Ocak ayında **esnaf ve sanatkârlarca yapılan ihracatın toplam tutarı 34,61 milyon dolar**, buna karşılık **yapılan ithalatın toplam tutarı ise 59,35 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir. Şekil 23'te 2025 Ocak ayında esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ihracat ve ithalat tutarları gösterilmektedir. Ayrıca Şekil 24'te 2025 Ocak ayında ihracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârlarca yapılan işlem sayısı gösterilmektedir. 2025 Ocak ayında esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen toplam ihracat işlem sayısı 95.571 olurken, toplam ithalat işlem sayısı ise 13.427 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil-23 İhracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârın işlem tutarları (2024 Temmuz-Ocak 2025)

Şekil-24. İhracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârlarca yapılan işlem sayısı (2024 Temmuz-Ocak 2025)

AÇIKLAMALAR

Bültende yer alan Esnaf ve Sanatkârlar verileri “Esnaf ve Sanatkârlar Bilgi Sistemi (ESBİS)” ve Dış Ticaret verileri “Genel Ticaret Sistemi (GTS)” esas alınarak hazırlanmıştır.

YASAL UYARI

Bültende yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup, sadece bilgi amaçlıdır. Bültende yer alan bilgiler, kaynak gösterilmek suretiyle yayımlanabilir; ancak bu bilgiler ticari amaçlarla kullanılamaz. Bültendeki bilgilerin telif ve diğer her türlü hakkı Ticaret Bakanlığı’na aittir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda hiçbir taahhüt ve sorumluluk kabul etmez. Bültendeki bilgilerin yanlış veya eksik kullanımı veya yorumlanması sonucunda Ticaret Bakanlığı’na hiçbir kusur veya sorumluluk yüklenemez. Tabloda yer alan rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bütün bilgileri ve tasarımı önceden bildirimde bulunmaksızın değiştirebilir veya Bültenden kaldırabilir.